

CUPRINS

INTRODUCERE.....	5
1. NOȚIUNI PRELIMINARE.....	9
1.1. Obiectul cursului	9
1.2. Diversitatea sistemelor de drept pozitive și varietatea raporturilor sociale în spațiu și timp.....	9
1.3. Conflictele de legi în spațiu și în timp.....	10
1.4. Soluțiile oferite de dreptul internațional privat și de dreptul intertemporal. Definiții.....	10
1.5. Unitatea celor două ramuri de drept în primele izvoare juridice formale moderne. Legătură strânsă și influență reciprocă. Respectarea legii străine și a celei vechi	11
1.6. Multitudinea conflictelor interspațiale și interpersonale și integrarea lor în obiectul dreptului internațional privat	13
1.7. Soluționarea conflictelor de legi în spațiu prin măsuri radicale și totalitare	15
1.8. Imposibilitatea unui drept uniform mondial. Încheierea unor convenții privind conflictele de legi paralele celor privind o lege uniformă. Noi izvoare formale cu dispoziții uniformizatoare.....	15
1.9. Soluționarea conflictelor de legi prin dreptul internațional privat respectă persoana umană, autonomia legislativă a diverselor grupuri sociale, asigurând continuitatea juridică spațială și temporală a vieții oamenilor. Principiul adaptării	16

2. NOȚIUNI FUNDAMENTALE - METODA DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT	17
2.1. Doctrinile <i>a priori</i> ale secolului al XIX-lea și mișcarea de reînnoire metodologică din ultimul deceniu al aceluia secol	17
2.2. Metode individuale și universale, naționale și internaționale, Jitta și Pillet	19
2.3. Expansiunea metodei internaționale și <i>a priori</i> : Zitelmann și Frankenstein	21
2.4. Dezvoltarea metodei naționale și pozitive: Niemeyer, Anzilotti, Arminjon	21
2.5. Franz Kahn și metoda comparativă	22
2.6. Metodele din dreptul anglo-american: Dicey și Beale, Lorenzen și Cook. Recenta atomizare doctrinară a DIP: Cavers, Leflar. Radicalismul lui <i>lex fori</i> : Currie și Ehrenzweig	23
2.7. Metoda tradițională a științei juridice, incompatibilă cu pozițiile extremiste	25
2.8. Metoda DIP presupune elaborarea a numeroase principii și reguli supuse evoluției și reînnoirii excepționale	26
3. NOȚIUNI FUNDAMENTALE – IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT	28
3.1. Definiția și clasificarea izvoarelor formale ale DIP	28
3.2. Izvoarele internaționale	28
3.3. Izvoarele interne	29
3.4. Izvoarele convenționale	30
3.5. Însemnătatea doctrinei, jurisprudenței, dreptului natural	31
3.6. Conflictul între diversele izvoare ale DIP	32
3.7. Conflictul dintre izvoarele internaționale și cele interne	33
4. NOȚIUNI FUNDAMENTALE - NATURA NORMELOR DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT	34
4.1. Cele trei tipuri de norme juridice de DIP	34
4.2. Normele juridice materiale	34

4.3. Normele de aplicare imediată.....	35
4.4. Normele conflictuale (indirecte, indicatoare ale legii competente în speță)	36
4.4.1. Definiție și structură.....	36
4.4.2. Dezvoltarea normelor unilaterale și bi sau multilaterale	38
4.4.3. Integrarea normelor unilaterale sau incomplete.....	39
4.4.4. Îndoieli asupra aplicării legii străine: de la Huber la Savigny și la școlile italo-franco-belgiană și cea anglo-americană.....	40
4.4.5. Aplicarea directă și indirectă a legii străine	41
4.4.6. Doctrina teritorialistă absolută și cea a exclusivității și universalității ordinii juridice etatice. Critică.....	42
4.4.7. Doctrina DIP ca drept substanțial, material al forului, după exemplul lui <i>ius gentium</i> sau al vechilor coduri mixte din Egipt	43
4.4.8. Ultimele teorii în special cele americane	44
4.4.9. Funcționarea normală a normelor conflictuale și inutila chestiune prealabilă	45
4.4.10. Concluzii privind normele conflictuale	46
5. NOȚIUNI FUNDAMENTALE - CONFLICTELE SPAȚIALE DE NORME DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT - RESPECTAREA DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT STRĂIN.....	47
5.1. Divergența spațială a normelor de drept internațional privat (DIP). Conflictelor pozitive și negative ale normelor de DIP: aceeași soluție ca la conflictele dintre alte norme. Respectarea DIP străin în spiritul comunității de sisteme juridice	47
5.2. Conflictul pozitiv: eșecul soluțiilor doctrinare, legislative, jurisprudențiale și convenționale. Respectul DIP străin și limitarea DIP al forului	48
5.3. Limitarea DIP care nu are legătură efectivă cu speța: coexistența și integrarea celor două DIP în materie reală sau în materie personală. Exemple românești. Frauda la lege.....	49

5.4. Conflictul negativ al normelor de DIP: adoptarea aproape unanimă a retrimiterii în hotărârile judecătorești, textele legislative și convenționale.....	52
5.5. Reacția inițială virulentă a doctrinelor „aprioriste”.....	54
5.6. Dezvoltarea și integrarea doctrinei retrimiterii. Poziția Institutului de Drept Internațional asupra considerării normelor străine de DIP	54
5.7. Argumente și sofism.....	55
5.8. Concluzii	56

6. NOȚIUNI FUNDAMENTALE - DREPT INTERTEMPORAL INTERNAȚIONAL ȘI DREPT

INTERNAȚIONAL INTERTEMPORAL..... 57

6.1. Conflictul în timp ale normelor de DIP și în spațiu ale normelor de drept intertemporal	57
6.2. Drept intertemporal internațional: soluții jurisprudențiale.....	58
6.3. Drept intertemporal internațional: soluții doctrinare.....	59
6.4. Drept intertemporal internațional românesc.....	62
6.5. Drept internațional intertemporal: soluții jurisprudențiale și doctrinare	63
6.6. Drept internațional intertemporal românesc.....	64
6.7. Excepția generală de ordine publică.....	64

7. NOȚIUNI FUNDAMENTALE - INTERPRETAREA

NORMELOR CONFLICTUALE ȘI CALIFICĂRILE..... 67

7.1. Interpretarea normelor conflictuale și problema calificărilor.....	67
7.2. Sistemul sintetic tradițional (al secolului al XIX-lea) al formulării normelor conflictuale.....	68
7.3. Sistemul inovator al lui Freitas (Brazilia, 1860) al formulării analitice a regulilor conflictuale și expansiunea lui în veacul al XX-lea	69
7.4. Definiția calificării și soluția autonomă a problemei calificărilor, oferită chiar de DIP	69
7.5. Legea după care se efectuează calificarea: <i>lex fori</i> sau <i>lex causae</i> ?	71

7.6. Soluția autentică și integratoare: calificarea primară după legea forului și secundară după legea competentă. Reglementarea românească contemporană	73
7.7. Minimalizarea problemei calificărilor în dreptul pozitiv	74
8. NOȚIUNI FUNDAMENTALE - APLICAREA DIRECTĂ ȘI INDIRECTĂ A LEGII STRĂINE ȘI ADAPTAREA ACESTEIA FAȚĂ DE LEGEA FORULUI.....	75
8.1. Aplicarea directă și indirectă a legii străine	75
8.2. Conflictele de legi și drepturile dobândite: coexistență în DIP	76
8.3. Aplicarea indirectă a legii străine, conform doctrinei românești (rezolvarea conflictelor de legi în spațiu și în timp).....	78
8.4. Condițiile și efectele recunoașterii unui drept dobândit legal în străinătate, potrivit DIP românesc. Efectele atenuate ale ordinii publice în cazul recunoașterii drepturilor dobândite în străinătate. Art. 2.567 Cod civil român	79
8.5. Adaptarea legii străine față de cea a forului	80
9. NORME CONFLICTUALE PRIVIND PERSOANA FIZICĂ	82
9.1. Aspecte introductive.....	82
9.2. Legea aplicabilă stării și capacității persoanei fizice. Stabilirea legii naționale. Conceptul de reședință obișnuită în DIP românesc. Ocrotirea terților	83
9.3. Legea aplicabilă numelui persoanei fizice și drepturilor inerente ființei umane.....	85
9.4. Legea aplicabilă ocrotirii majorului și măsuri de protecție a terților	86
9.5. Legea aplicabilă încheierii căsătoriei	87
9.6. Legea aplicabilă efectelor căsătoriei. Proiectul unui regulament al Uniunii Europene în materia legii aplicabile regimului matrimonial	88

9.7. Legea aplicabilă desfacerii căsătoriei. Cooperarea extinsă în materia legii aplicabile desfacerii căsătoriei	96
9.8. Legea aplicabilă filiației și adopției	102
9.9. Legea aplicabilă autorității părintești și protecției copiilor.....	104
9.10. Legea aplicabilă obligației de întreținere	106
10. NORME CONFLICTUALE PRIVIND BUNURILE.....	109
10.1. Norme conflictuale generale	109
10.2. Norme conflictuale aplicabile bunurilor mobile corporale	110
10.3. Norme conflictuale aplicabile bunurilor incorporale	111
10.4. Norme conflictuale privind formele de publicitate	111
11. NORME CONFLICTUALE PRIVIND MOȘTENIREA... 112	
11.1. Aspecte introductive.....	112
11.2. Legea aplicabilă moștenirii. Progres față de vechea reglementare	113
11.3. Desemnarea legii aplicabile succesiunii. Diferențe față de vechea reglementare.....	114
11.4. Domeniul de aplicare a legii succesiunii.....	115
11.5. Legea aplicabilă formei testamentului	116
11.6. Soarta succesiunii vacante în România	116
11.7. Norme conflictuale uniforme privind succesiunea în dreptul Uniunii Europene.....	116
12. NORME CONFLICTUALE PRIVIND ACTELE	
JURIDICE.....	120
12.1. Aspecte introductive.....	120
12.2. Legea aplicabilă condițiilor de fond ale actului juridic. Legea desemnată și legea aplicabilă în lipsa alegerii. Comparație cu vechea reglementare	121
12.3. Legea aplicabilă condițiilor de formă ale actului juridic. Obligativitatea formei solemne impuse de legea aplicabilă fondului.....	122

12.4. Norma de trimitere din art. 2.634 Cod civil privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale. Regulamentul (CE) nr. 593/2008 (Roma I). Materiile excluse din sfera de reglementare a regulamentului. Aplicarea universală a regulamentului.....	123
12.5. Legea aplicabilă condițiilor de fond ale contractului. Legea desemnată și normele imperative ale statului unde sunt localizate elementele relevante ale situației. Legea aplicabilă validității convenției părților privind legea aplicabilă. Legea aplicabilă în lipsa alegerii părților. Incapacitatea uneia dintre părți după legea altei țări	125
12.6. Legea aplicabilă condițiilor de formă ale contractului.....	128
12.7. Domeniul de reglementare al legii aplicabile contractului. Excluderea retrimiterii	129
12.8. Limitele aplicării legii ce guvernează contractul. Normele de aplicare necesară și ordinea publică	129
12.9. Legea aplicabilă mijloacelor de probă ale contractului.....	130
12.10. Raportul normelor conflictuale din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 (Roma I) cu alte dispoziții din dreptul UE. Data contractelor care intră sub incidența regulamentului	131

13. NORME CONFLICTUALE PRIVIND FAPTELE

JURIDICE	132
13.1. Norma conflictuală din art. 2.641 Cod civil. Regulamentul (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale (Roma II). Materiile excluse din sfera de reglementare a regulamentului. Conceptul de obligație extracontractuală. Aplicarea universală a regulamentului	132
13.2. Legea aplicabilă obligațiilor izvorâte din fapte ilicite. Norma conflictuală generală din art. 4. Desemnarea legii aplicabile. Excepții de la norma conflictuală generală.....	134

13.3. Legea aplicabilă obligațiilor izvorâte din fapte licite (gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză, culpa <i>in contrahendo</i>).....	135
13.4. Domeniul de reglementare al legii aplicabile obligațiilor extracontractuale. Excluderea retrimiterii.....	137
13.5. Limitele aplicării legii aplicabile obligațiilor extracontractuale. Normele de aplicare necesară și ordinea publică	138
13.6. Legea aplicabilă mijloacelor de probă ale obligației extracontractuale.....	138
13.7. Raportul normelor conflictuale din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 (Roma II) cu alte dispoziții din dreptul UE.....	138

14. NOȚIUNI FUNDAMENTALE PRIVIND**SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR DE JURISDICȚIE 139**

14.1. Noțiuni fundamentale privind soluționarea conflictelor de jurisdicție.....	139
14.1.1. Noțiunea de proces civil internațional. Problemele ridicate de procesul civil internațional și ordinea soluționării lor.....	139
14.1.2. Sediul juridic al reglementărilor privind procesul civil internațional	140
14.1.3. Soluționarea conflictelor de competență jurisdicțională internațională.....	140
14.1.3.1. Noțiunea de competență jurisdicțională în dreptul internațional privat. Competența generală. Conflicte pozitive și negative de competență. Forul de necesitate	140
14.1.3.2. Sediul juridic al competenței internaționale și caracterul normelor ce determină competența. Prioritatea normelor de competență din tratatele internaționale, din dreptul Uniunii Europene și din legile speciale	142

14.1.3.3. Regula generală în materia competenței internaționale conform Codului de procedură civilă. Cazul mai multor pârâți	143
14.1.3.4. Competența exclusivă a instanțelor române conform Codului de procedură civilă	145
14.1.3.5. Competența preferențială a instanțelor române conform Codului de procedură civilă	146
14.1.3.6. Prorogarea voluntară de competență în favoarea instanțelor române și excepția de arbitraj	148
14.1.3.7. Instanțele române – for de necesitate	150
14.1.3.8. Verificarea din oficiu a competenței internaționale și determinarea concretă a instanței române competente.....	151
14.1.3.9. Competența asupra chestiunilor prealabile și în materia litispendenței și conexității internaționale	153
14.1.3.10. Norme de competență internațională aplicabile între statele Uniunii Europene (Regulamentul nr. 1215/2012-Brussels I bis).....	154
14.1.4. Probleme legate de eficacitatea internațională a hotărârilor judecătorești civile (în sensul larg al termenului).....	169
14.1.4.1. Aspecte generale. Noțiunea de hotărâre străină. Efectele hotărârii străine. Forța probantă, recunoașterea și <i>exequatur</i> -ul	169
14.1.4.2. Recunoașterea hotărârilor străine conform Codului de procedură civilă.....	172
14.1.4.3. Executarea hotărârilor străine conform Codului de procedură civilă.....	177
14.1.4.4. Recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate într-un stat membru al UE potrivit Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 - Bruxelles I bis.....	178
BIBLIOGRAFIE	197

Cosmin DARIESCU

**FUNDAMENTELE DREPTULUI
INTERNAȚIONAL PRIVAT**

Ediția a III-a revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2014-

INTRODUCERE

Dezvoltarea mijloacelor de transport în cursul veacului al XIX-lea și al XX-lea a facilitat intensificarea circulației bunurilor și persoanelor în lume. Ușurința dovedită în depășirea frontierelor statale a generat, pe lângă probleme sociale, sanitare sau culturale și probleme de natură juridică. S-au multiplicat raporturile juridice susceptibile de a fi guvernate de unul sau mai multe sisteme de drept pozitiv statal precum și litigiile legate de astfel de raporturi. De asemenea, circulația bunurilor și a persoanelor a fost dublată de o mobilitate extraordinară a hotărârilor judecătorești (în sensul larg al termenului). Tot mai des, instanțele unui stat au fost solicitate să acorde efecte unor hotărâri jurisdicționale pronunțate în străinătate.

Soluționarea conflictelor apărute între legile unor state diferite cu privire la un raport juridic de drept privat, între instanțele unor țări diferite cu privire la un litigiu de drept privat ori a conflictelor privind recunoașterea drepturilor dobândite legal în străinătate sau a hotărârilor jurisdicționale străine reprezintă menirea dreptului internațional privat (prescurtat în lucrare prin acronimul DIP). Complexitatea domeniului determină și complexitatea științei juridice a dreptului internațional privat.

Lucrarea de față își propune să-l ajute pe cititor să facă primii pași în înțelegerea mecanismelor teoretice și a normelor Dreptului internațional privat. Acest obiectiv, dublat de necesitatea de a condensa cunoștințele strict necesare în doar paisprezece lecții (număr impus în predarea majorității disciplinelor de reforma învățământului universitar românesc conform Procesului Bologna) ne-au determinat să operăm o selecție a problemelor discutate, insistând doar asupra celor esențiale pentru începători. Astfel, noțiunile fundamentale ale conflictelor de legi sunt prezentate în primele opt capitole, pentru ca noile norme de drept internațional privat utilizate de autoritățile române să fie interpretate în ultimele șase.

Necesitatea condensării cunoștințelor fundamentale într-un număr cât mai redus de pagini ne-a îndemnat să ne inspirăm (pentru teoria generală a conflictelor de legi) din cursul de drept internațional privat susținut de reputatul profesor brazilian Haroldo Teixeira Válladao (5 septembrie 1901-7 aprilie 1987), la Academia de Drept Internațional de la Haga în 1971. Personal, am fost fermecat de stilul curgător și de erudiția acestui magistru, care-ți oferea o imagine panoramică asupra principiilor dreptului internațional privat fără a neglija savanții care au contribuit la cristalizarea acestor idei călăuzitoare. Prezentarea normelor românești de drept internațional privat s-a făcut luându-se în considerare doctrina românească și prevederile în materie ale noului Cod civil și ale noului Cod de procedură civilă. Noua ediție cuprinde modificările legislative survenite în cursul anilor 2012-2013 și ține seama și de evoluția doctrinei de drept internațional privat în aceeași perioadă.

Parcurgerea lucrării de față îi îngăduie cititorului să se familiarizeze cu problemele fundamentale ale dreptului internațional privat, ramură juridică care devine tot mai însemnată în epoca globalizării. S-ar putea ca unii cunoscători ai dreptului internațional privat, să-i reproșeze cărții o simplificare excesivă a multor chestiuni importante sau un stil mult prea concis. Pe acești erudiți critici îi rog să aibă în minte faptul că această lucrare este una de introducere, destinată începătorilor în materie (studenți la facultățile de drept, masteranzi fără pregătire juridică sau cititori care vor să-și reîmprospăteze noțiunile fundamentale de drept internațional privat în acord cu ultimele reglementări în domeniu). Ca urmare, am fost nevoit să mă ghidez după sfaturile a doi mari savanți: Werner Karl Heisenberg (1901-1976) potrivit căruia: „Chiar și pentru fizician, descrierea într-un limbaj simplu va fi un criteriu al gradului de înțelegere la care a ajuns”¹ și al lui Albert Einstein (1879-1955) conform căruia: „Dacă nu poți explica ceva într-un mod simplu, înseamnă că nici tu nu ai înțeles”².

---

¹ Citatul poate fi găsit la următoarea adresă web: http://thinkexist.com/quotation/even_for_the_physicist_the_description_in_plain/345593.html (accesată pe 8 august 2013).

² Citatul în două variante poate fi găsit la următoarele adrese web: http://thinkexist.com/quotation/if_you_can_t_explain_it_simply-you_don_t/186838.html și <http://www.goodreads.com/quotes/show/19421>, ambele accesate pe 7 august 2013.

Sper că osteneala cititorului de a parcurge cu răbdare și până la capăt paginile acestei cărți îi va fi răsplătită prin îmbogățirea culturii juridice și că îi va fi îndemn pentru aprofundarea acelor chestiuni care nu sunt pe deplin deslușite în paginile ei (în multe locuri, fiindu-i recomandate cititorului cărțile și actele normative necesare). Din zorii omenirii și până astăzi, întrebarea a fost mult mai importantă decât răspunsul, ajutând la progresul științei. Îi invit, deci, pe cititori să semnaleze slăbiciunile acestei lucrări și să contribuie la remedierea lor!

Iași, 29 august 2014

1. NOȚIUNI PRELIMINARE

1.1. Obiectul cursului

Un curs general de paisprezece lecții nu poate trata toate problemele de drept internațional privat. De aceea, se impune, după exemplul altor specialiști, operarea unei selecții¹. Vom începe cu noțiunile preliminare, apoi vom urmări conceptele fundamentale ale conflictelor de legi (de la Capitolul al doilea la Capitolul al optulea), apoi vom prezenta normele conflictuale speciale utilizate de autoritățile românești în diverse materii (de la Capitolul al nouălea la al treisprezecelea) pentru a încheia cu soluționarea conflictelor de jurisdicții (problemă care în practică trebuie rezolvată întotdeauna înaintea determinării regulilor conflictuale aplicabile litigiului).

1.2. Diversitatea sistemelor de drept pozitive și varietatea raporturilor sociale în spațiu și timp

Dreptul pozitiv (ce include legile, cutumele, jurisprudența) existent în lume nu este nici universal și nici perpetuu. El se împarte într-un mare număr de sisteme juridice, fiecare autonom, cu norme proprii, adesea divergente care se aplică într-o anumită epocă, pe un anumit teritoriu, anumitor persoane. Să luăm spre exemplu legile fiecărui stat, ale statelor federate, ale anumitor provincii sau ale diverselor religii sau rituri. Pe de altă parte, în afara acestei diversități legislative spațiale și temporale, faptele juridice se nasc, se dezvoltă, produc efectele și sunt adesea judecate cu caracteristicile lor de

---

¹ A se vedea Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, notamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 422 sau Ernestina Ungureanu, *Drept internațional privat*, Partea I și Partea a II-a, Ed. Cugetarea, Iași, 1999, 2000.

continuitate în epoci și în locuri diferite. Omul nu este limitat în activitatea sa, asemeni legilor. Efectele vieții sale pot avea legătură cu teritoriile diferite, cu o varietate de indivizi și se pot prelungi în epoci diferite. Spre exemplu, să luăm nașterea, căsătoria, dobândirea de bunuri, delictele, moartea, fapte care intervin într-o țară, într-un moment precis și care prin situarea domiciliului sau reședinței persoanelor implicate, prin situarea bunurilor, prin timpul scurs sunt apreciate într-o altă țară sau într-o altă epocă.

1.3. Conflictele de legi în spațiu și în timp

Aceste fapte intră în relație, în epoci și în zone geografice diferite, cu legi autonome și divergente care nasc în spiritului celui interesat (al avocatului, al autorității, al judecătorului) o îndoială asupra legii aplicabile: legea proprie (aceea a persoanei care o aplică, numită *legea forului*) sau legea străină, sau, pe de-o parte, legea actuală și pe de alta, legea anacronică (legea veche). *Aceste stări de îndoială sunt denumite în limbajul juridic conflicte de legi în spațiu (dintre legea forului și legea străină), respectiv conflicte de legi în timp (dintre legea actuală și cea veche)*¹. *Raporturile juridice care prin anumite elemente (numite de extraneitate) au legătură cu mai multe sisteme de drept și care generează conflictele de legi în spațiu (și pe cele în spațiu și timp) sunt denumite raporturi juridice cu element de extraneitate*².

1.4. Soluțiile oferite de dreptul internațional privat și de dreptul intertemporal. Definiții

Pentru soluționarea conflictelor de legi în spațiu și a celor în timp, dreptul și-a creat propriile ramuri. *Este vorba de dreptul internațional privat și de dreptul intertemporal*³.

---

¹ Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, notamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 422.

² Ioan Macovei, *Drept internațional privat*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Ars Longa, Iași, 2001, p. 9-11.

³ Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, notamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 422.

Dreptul internațional privat rezolvă conflictele de legi în spațiu și reglementează faptele care intră într-o relație spațială cu legi autonome și divergente. Dreptul internațional privat reglementează, practic, faptele juridice în translare, care pe un spațiu geografic trec dintr-un sistem de drept într-altul. El stabilește aplicarea unei legi dincolo de teritoriul și de persoanele pentru care a fost făcută. El facilitează schimburile umane între sisteme juridice opuse, asigurând continuitatea juridică a indivizilor care trec din teritoriul unui sistem juridic în teritoriul altuia. În literatura juridică, un specialist îl definea drept „îngerul păzitor” al călătorilor, al străinilor care se deplasează pe harta lumii pentru a se distra, a învăța, pentru a munci și chiar pentru a se stabili ca emigranți¹. Mai, pe scurt, dreptul internațional privat reprezintă acea ramură a dreptului care reglementează raporturile juridice cu element de extraneitate, indicând legea aplicabilă acestora și autoritatea competentă să soluționeze litigiile legate de aceste raporturi².

Dreptul intertemporal soluționează conflictele de legi în timp, reglementând faptele juridice în relația lor temporală cu legi divergente. El reglementează faptele în tranziție, care trec de-a lungul timpului de la o lege la alta. El asigură activitatea unei legi dincolo de epoca sa, drept pentru care a mai fost numit și drept tranzitoriu, conflict de legi în timp sau teorie a retroactivității legilor.

1.5. Unitatea celor două ramuri de drept în primele izvoare juridice formale moderne. Legătură strânsă și influență reciprocă. Respectarea legii străine și a celei vechi

Aceste două ramuri de drept au făcut obiectul aceleiași științe juridice, numită știința izvoarelor dreptului, disciplină care studiază legile, natura lor, efectele lor și modul de aplicare. Principiile acestor ramuri de drept au fost formulate în primele titluri ale codificărilor generale vechi, începând cu Titlul I, Cartea I a Codului lui Iustinian și

---

¹ *Ibidem*, p. 423.

² Ioan Macovei, *Drept internațional privat*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Ars Longa, Iași, 2001, p. 12.

terminând cu articolele 2 și 3 ale Codului civil francez din 1804 și cu articolele 4 și 5 din Codul civil austriac din 1811¹. Reamintim că și Codul civil român din 1864 formula principiile dreptului internațional privat și dreptului tranzitoriu (intertemporal) în articolele 1 și 2 ale Titlului preliminar.

În prezent, dezvoltarea ramurii dreptului internațional privat a impus abandonarea acestui mod de reglementare. Raporturile de drept internațional privat beneficiază de o reglementare extinsă cuprinsă fie în Codul civil și în Codul de procedură civilă (a se vedea Cartea a VII-a a Codului civil român din 2009 sau a Codului românesc de procedură civilă din 2010), fie într-o lege separată (spre exemplu, Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, abrogată prin intrarea în vigoare a celor două coduri menționate).

În doctrină, s-a subliniat puternica legătură existentă între dreptul internațional privat și dreptul intertemporal. Cele două ramuri de drept se influențează reciproc. Există chestiuni de drept internațional privat (spre exemplu cele privind recunoașterea divorțurilor străine nefrauduloase sau cele ale recunoașterii timpului de lucru prestat de un străin) a căror soluție este identică cu cea oferită de dreptul intertemporal (privind efectele produse, după abrogarea legii ce permitea desfacerea căsătoriei prin divorț, a divorțurilor pronunțate sub legea veche sau în materia timpului de muncă prestat de un lucrător înainte de intrarea în vigoare a noii reglementări)². Conflictele de legi în spațiu au, în general, o dimensiune temporală. Ar fi inexact să considerăm că, întotdeauna, conflictele de legi în spațiu se desfășoară numai la timpul prezent (în momentul prezent). Există conflicte de legi în spațiu unde *lex fori* este îndeobște legea nouă, iar legea străină este legea veche. *Aceste conflicte de legi între legea sub imperiul căruia*

---

¹ Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, notamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 423.

² Haroldo Valladão, *Développement et intégration du droit international privé, notamment dans les rapports de famille (Cours général de droit international privé)*, în *Recueil des Cours de L'Académie de droit international de la Haye*, Tome 133 (1971), p. 424.